

Noi descoperiri arheologice de suprafață pe teritoriul orașului Buftea, jud. Ilfov

dr. Vasilica SANDU-CUCULEA

Scopul materialului de față este acela de a completa, prin publicare, harta arheologică a orașului Buftea cu siturile descoperite în anii 1987¹ și 1999², în partea sudică a teritoriului rural al urbei, mai precis între cartierul Buciumeni și calea ferată București-Ploiești.

Ele se adaugă celor descoperite anterior pe teritoriul orașului Buftea în punctele *La Sâlcii, Calul Bălan, La Viroaga, La Aimator, La Podeș, La Cireși, La Gutui, Cârna și La Grădini*³, situate pe ambele maluri ale Colentinei, de la hotarul cu com. Crevedia (județul Dâmbovița) până la podul șoselei care unește DN 7 (șoseaua Mogoșoaia-Buftea) cu DN 1 A (șoseaua București-Pitești).

Teritoriul orașului Buftea este situat în Câmpia Colentinei, o subdiviziune a Câmpiei Vlăsiei din centrul Câmpiei Române. Este traversat aproape median, de la nord-vest spre sud-est de râul Colentina. Albia acestuia, pe sectorul ce străbate orașul, a fost amenajată artificial, având astăzi aspectul unei salbe de lacuri. Peisajul geografic este însă total diferit în sectorul de la sud de cartierul Buciumeni, deoarece Colentina, scăpând până acum de lucrări de regularizare, dragare, etc. mai păstrează încă aspectul original. Aici, apa limpede curge leneș, șerpuiind în cadrul albiei minore de la un mal la altul. Brațe abandonate care au format între ele și cursul actual ostroave, zone mlăștinite și bălți, cu ochiuri de apă înconjurate de trestie, papură, țipirig și alte plante acvatice, sunt și acum refugii preferate de rațe și alte păsări sălbatice.

La sud de cartierul Buciumeni, malul stâng al Colentinei a fost denumit de localnici *Lunca*. Este o terasă joasă și umedă, cu pantă domoală lângă cursul apei,

¹ Vasilica Sandu-Cuculea, *Cronica cercetărilor arheologice*, în București, XIII, 1999, p. 380; Cercetarea de suprafață a fost făcută de Vasilica Sandu împreună cu Liviu Șerban Pavelescu și Dan Milotinescu, studenți ai Facultății de Istorie din București. A fost declanșată deoarece în luna aprilie 1987 s-a primit la OPCN-MB, un proiect realizat de IEELIF Voluntari, În faza de prefazăbilitate, pentru avizare. Proiectul prevedea efectuarea unor lucrări de desecare, completare desecare și modernizare irigații pe o suprafață de 300 hectare, situată pe malul drept al Colentinei între șoseaua București-Pitești, construcțiile Fabricii de Oxigen și calea ferată București-Ploiești. Beneficiarul lucrărilor era Ferma agroindustrială Chitila.

² Cercetare de suprafață efectuată de Vasilica Sandu-Cuculea și masterandul în istorie Bogdan Tănăsescu, în scopul terminării cercetării malurilor Colentinei, pe teritoriul orașului Buftea.

³ Majoritatea siturilor au fost semnalate arheologilor de către profesorul de istorie din Buftea, Neculai Mercan. În câteva dintre ele, au fost efectuate până prin anul 1985, săpături de sondaj și sistematice: Viorica Enachiuc-Mihai, *Descoperiri arheologice în județul Ilfov*, în Ilfov - File de Istorie, București, 1978, p. 70-72, Pl. XI-XV; Aristide Ștefănescu, *Cercetări arheologice în raza orașului Buftea*, în Revista Muzeelor și monumentelor, seria muzee, nr. 3, 1979, p. 25-30; Idem, *Cercetările de la Mănești-Buftea*, în Materiale și Cercetări Arheologice, Tulcea, 1980, p. 626-631; Idem, *Considerații arheologice privind necropola satului Mănești-Buftea (secolele XIV-XV)*, în București, X, 1980, p.143-149; Idem, *Puncte de străveche locuire în raza orașului Buftea*, în Buftea - Pagini de Istorie, 1989, p.19-33; Idem, *Necropola din secolele III-IV descoperită la Mănești-Buftea*, în Cercetări arheologice în București, IV, 1992, p.125-132.

pentru ca de la circa 75-200 m distanță de acesta, să se înalțe lin, căpătând aspectul caracteristic al unei terase mijlocii.

Situl 1. Se întinde imediat la sud de marginea cartierului Buciumeni, pe o lîșie de teren de circa 150 m lungime și 50 m lățime, situată atât pe terasa joasă cât și pe cea mijlocie (Fig.1). Materialul arheologic recoltat de pe suprafața lui arată că pe acest loc au fost două locuiri suprapuse:

- *Așezare din epoca bronzului.* Resturile materiale constau în fragmente rare și de mici dimensiuni din pereții unor vase lucrate dintr-o pastă având ca degresanți nisip sau nisip și pietricele, care prin ardere au căpătat culoarea cenușie-gălbuie sau cenușie-negricioasă. De la vase din lut amestecat cu cioburi pisate s-au găsit și doi butoni-apucători, unul semicircular, altul tronconic.

- *Așezare din secolele XVII-XVIII.* Este documentată cu bucăți de zgură de fier și fragmente ceramice cu fluturași de mică în pastă. Pe un fragment se păstra o parte dintr-un motiv plastic în relief.

Situl 2. Se întinde de la circa 400 m sud de cartierul Buciumeni, până la sud-est de cantonul CFR, construit pe teritoriul comunei vecine Mogoșoaia. Ocupă o suprafață de circa 800 m lungime și 200 m lățime pe terasa joasă și mijlocie a râului Colentina. Aceasta are în jumătatea nordică a sitului o vâlcea de eroziune iar în partea sud-estică un bot de terasă, care este un martor de eroziune format cu o albie abandonată a râului.

- *Așezare din epoca bronzului,* probabil cultura Tei. Urmele ei au fost găsite în partea sudică a sitului, pe suprafața botului de terasă. Materialul ceramic rar, este format din fragmente de vase, unele cu aspect fin, lucrate din pastă cu cioburi pisate, altele mai aspre, având în pastă mai mult sau mai puțin nisip cu bobul mare.

- *Așezare din secolele IX-XI d. Hr.* Material arheologic s-a recoltat de pe toată suprafața marcată pe plan. Acesta este mai rar lângă apă și mai des pe zona înaltă. Cantitatea mai mare de chirpici, fragmente ceramice, oase de animale, o bucată dintr-o turtă de fier, precum și o pigmentație specifică a solului, observată pe o suprafață de 0,5 hectare, aflată într-o zonă mai înaltă a terasei mijlocii, la aproximativ 200 m nord-vest de cantonul CFR, ne îndreptățește să credem că acolo a fost vatra acestei așezări. Ghidându-ne după raritatea resturilor materiale și după observațiile făcute în alte situri cercetate prin săpături, considerăm că fâșia joasă și umedă de lângă apă a fost folosită de către locuitorii așezării Protoromânești, ca loc de agricultură și de pășunat.

Fragmentele de vase provin de la oale lucrate la roată, unele din lut amestecat cu nisip, de culoare maronie, decorate cu striuri orizontale paralele, altele din lut fin, de culoare cenușie-negricioasă, decorate cu striuri lustruite. Așezări din secolele IX-XI aparținând populației straromânești s-au descoperit în numeroase locuri pe malurile Colentinei atât în amonte, pe teritoriul orașului Buftea în punctele *La Sălcii, Calul Bălan, La Viroaga, La Abator și La Cireși* dar și în aval la *Mogoșoaia-Chitila Fermă⁴, București-Străulești Alba⁵, București-Băneasa Sat⁶, ș.a.*

⁴ Vasile Boroneanț, *Manifestări de Artă în locuirea neolitică de la Chitila-Fermă*, în CAB, 4, 1992, p. 11.

⁵ Panait I. Panait, *Săpăturile de la București Noi 1960, Sectorul Alba*, în C.A.B., I, 1963, p.104-125.

⁶ Murgureta Constantiniu și Panait I Panait, *O așezare feudală timpurie la Băneasa-Sat*, în CAB, II, 1965.

Malul drept al Colentinei, la sud de șoseaua Buciumeni - București-Pitești este cunoscut în partea locului cu denumirea de *Urlătoarea*. Este înalt, are panta abruptă și este străbătut de o vale adâncă de eroziune. Judecând după numărul vestigiilor arheologice descoperite, a fost mai bun pentru amplasarea așezărilor omenești, decât malul opus.

Situl 3. Se află la aproximativ 500 m sud de complexul de locuințe al salariaților de la fosta Fabrică de Oxigen și se întinde pe pantele și platoul unui bot de terasă, format la confluența văii cu Colentina. De pe suprafața lui au fost recoltate fragmente ceramice aparținând unor locuiri succesive:

- *Așezare din epoca bronzului.* Au fost recoltate fragmente ceramice cenușii-negricioase care provin din corpul vaselor. Acestea au fost lucrate dintr-o pastă având în compoziție nisip sau cioburi pisate.

- *Așezare din secolele II-III d. Hr.* Este documentată prin fragmente de castroane, câni, străchini și de la un vas de provizii, lucrate la roată din pastă fină sau fină-aspră, arsă cenușiu, cenușiu-negricios sau negricios. Ceramica lucrată cu mâna este reprezentată prin câteva fragmente care provin de la borcane din pastă cu cioburi pisate și de la un vas de provizii din pastă cu nisip, de culoare maronie, decorat cu striuri distanțate. În privința compoziției pastei, tehnicii de lucru și arderii vaselor materialul ceramic continuă tradiția din La Tène-ul geto-dacic clasic. Există fragmente de străchini din pastă cenușie fină, lucrate la roată, ale căror profile se aseamănă cu cupe de epoca romană descoperite în Dobrogea la Histria⁷ și cu castroane romane găsite în Oltenia la Romula⁸, datate în secolul II d. Hr. Exemplare de străchini cu profile asemănătoare au fost descoperite și la Mătăsaru⁹, jud. Dâmbovița, atât în nivelul III₁ din secolul II și începutul secolului III d. Hr. cât și în nivelul III₂, datat în secolul III și la începutul secolului IV. Predominarea elementelor tehnice La Tène la care se adaugă forme de vase de epoca romană ne-a determinat să optăm în stabilirea vechimii acestei așezări pentru secolele II-III d. Hr.

- *Așezare din secolele IX-XI d. Hr.* Majoritatea fragmentelor ceramice culese sunt din pastă aspră, maronie, decorate cu striuri orizontale.

- *Așezare din secolele XVIII-XIX*, cu fragmente de la oale și strachini din lut ars.

De pe suprafața sitului au fost adunate câteva bucăți de turte din fier și de zgură.

Situl 4. Se întinde pe platoul terasei de la aproximativ 300 m sud de confluența văii de eroziune cu Colentina, până la est de calea ferată București-Ploiești.

4a. *Așezare din epoca neolitică, cultura Gumelnita.* Este situată în partea nordică a sitului (Fig.1/4a). Resturile ei constând în numeroase fragmente ceramice,

⁷ Alexandru Suceveanu, Histria, X, *La céramique romaine des Ier-IIIe siècles ap. J.-C.*, Bucarest, 2000, p. 68, nr. 39, Pl. 25.

⁸ Gheorghe Popilian, *Ceramica romană din Oltenia*, Craiova, 1976, p. 120, tipul 2, Pl. LXIV, nr. 774.

⁹ Gh. Bichir, *Geto-dacii din Muntenia în epoca romană*, București, 1984, Pl. XXVIII/4-5, 11-12; Pl. XXIX/2.

chirpici, oase de animale, unelte din silex, etc., sunt concentrate pe o suprafață de teren de 0,5 hectare, care are astăzi aspectul unei movile aplatizate. Potrivit informațiilor culese de la fața locului, o parte din așezare a fost distrusă înainte de anul 1980 de către întreprinderea agroindustrială Chitila, beneficiara terenului, prin săparea unei gropi în care au fost depuse resturi animaliere de la abatorul propriu. Acestea au fost acoperite cu pământul excavat, ce conținea depunerile arheologice ale așezării neolitice. Porțiuni nederanjate din așezare se află atât la nord, cât și la sud de această porțiune afectată.

De pe suprafața așezării s-au recoltat două lame din silex de culoare galben-verzuie cu pete alburii, de tip "balcanic"¹⁰, una întregă (Fig. 2/7), cealaltă fragmentară. Acestea au ajuns aici pe calea schimburilor practicate la distanțe mari de comunitățile umane neolitice.

Ceramica recoltată este foarte variată din punct de vedere al compoziției pastei și al formelor de vase. Menționăm câteva eșantioane:

Fragmente de culoare maronie sau negricioasă, modelate dintr-o pastă obținută din lut amestecat cu pleava de păioase și nisip. Acestea provin de la vase de dimensiuni mai mari cu profilul bitronconic, unele din ele decorate în tehnica barbotinei neorganizate.

Fragmente modelate din pastă conținând nisip și rare pietricele. Majoritatea lor sunt maronii-cărămizii și au aparținut unor fructiere cu picior (Fig. 2/8), borcane din care, unele au fost decorate pe corp cu impresiuni făcute cu unghia (Fig. 2/4), altele cu brâu cu creștături (Fig. 2/1,3) sau în tehnica barbotinei neorganizate.

Fragmente de culoare cenușie-negricioasă, modelate dintr-o pastă mai fină, în compoziția căreia se află o cantitate mică de nisip cu bobul mărunt. Sunt de la pahare de formă cilindrică sau bitronconică decorate, unele cu un șir de impresiuni mici și superficiale realizate la baza buzei vasului în pasta crudă cu ajutorul unui pai, altele cu striuri sau caneluri orizontale mai mult ori mai puțin reliefate (Fig. 2/2). Din aceeași pastă au fost modelate și farfuri (Fig. 2/5-6).

Materialul ceramic găsit în așezarea de la Buftea-Buciumeni seamănă în privința formelor de vase și decorului cu cel descoperit în așezarea Mogoșoia-Chitila-Fermă¹¹, situată în aval, pe același mal al Colentinei, la aproximativ 2 km distanță spre sud-est dar și cu cel descoperit în așezările de la Gumelnița¹², Căscioarele¹³, Boian¹⁴, Radovanu¹⁵, etc.

4b. *Așezare din epoca bronzului*, cultura Tei, faza III sau IV (Fig.1/4b). Urmele ei sunt semnalate în partea sudică a sitului, spre calea ferată. În peretele unui mal surpat, aflat în apropierea ruinelor unei stații de pompare, s-a observat o parte dintr-o locuință de tip bordei. Din umplutura gropii acesteia au fost recoltate câteva fragmente ceramice, printre care se află unul ce provine de la un vas decorat spre

¹⁰ Eugen Comșa, *Complexul neolitic de la Radovanu*, în *Cultura și Civilizație la Dunărea de Jos*, VIII, Cluj-Rădăuți, 1990, p. 29.

¹¹ Informații oferite de Dr. Vasile Bo roneanț, pentru care îi mulțumim.

¹² Vladimir Dumitrescu, Fouilles de Gumelnița, în *Dacia*, II, 1925, p. 29-102.

¹³ Gheorghe Ștefan, Les fouilles de Căscioarele, în *Dacia*, II, 1925, p.138-197.

¹⁴ Vasile Christescu, Les stations préhistoriques du lac de Boian, station B, în *Dacia*, II, 1925, p. 276-301.

¹⁵ Eugen Comșa, în op. cit., p. 51-57.

buză cu un brâu cu alveole, realizat prin secționarea buzei. Aceeași manieră de decorare a exteriorului buzei s-a folosit și la recipientele descoperite în așezarea Tei, fazele II-III de la Mogoșoaia-*Chitila Cărmidărie*¹⁶ ca și în așezarea din faza IV a culturii Tei de la București-*Lunca Bârzești I*¹⁷, etc.

- *Așezare din secolele III-IV d. Hr.* Suprapune atât așezarea neolitică, cât și pe cea din epoca bronzului, întinzându-se și la sud-est de calea ferată¹⁸, către situl de la Mogoșoaia-*Chitila Fermă*. Ocupă pe platou o fâșie de teren de 50-75 m lățime, care însoțește muchia terasei. De pe suprafața ei au fost recoltate bucăți de chirpici și fragmente ceramice. Remarcăm un fragment din butonul și corpul unui capac lucrat cu mâna din pastă fină, arsă cenușiu, care seamănă cu unul descoperit în așezarea de la Bucov¹⁹. Majoritatea fragmentelor ceramice au fost lucrate la roată din pastă fină dar și zgrunțuroasă și provin de la pahare, căni, oale (Fig. 2/11), castroane (Fig. 2/12-14) și vase de provizii (Fig. 2/10). Formele de vase sunt comune repertoriului cunoscut în așezările contemporane din zona bucureșteană, printre care menționăm pe cele de la Buftea, punctul *Mănești Cârna*²⁰, București-*Străulești Măicănești*²¹, București-*Lacul Tei*²², s.a. situate pe Colentina, apoi București-*Giulești Sârbi*²³, București-*Militari Câmpul Boja*²⁴, București-*Dealul Văcărești*²⁵, București-*Lunca Bârzești I*²⁶, etc. de pe malurile râului Dâmbovița.

- *Așezare din secolele XIV-XV.* Resturile ei sunt reprezentate mai ales din fragmente ceramice, care erau răspândite pe toată suprafața sitului. Un fragment de oală cu pereții subțiri (Fig.2/15), lucrată la roată, din pastă aspră la pipăit, care conține nisip fin și fluturași de mică, seamănă în privința profilului buzei cu exemplare găsite în așezarea sătească nr. 1 de la București-*Străulești Măicănești*²⁷ și în cea care a precedat construirea mănăstirii Tânganu²⁸ din jud. Ilfov.

¹⁶ Vasile Boroneanț, Cercetările arheologice privind cultura Tei de la Chitila-Cărmidărie, în C.A.B., III, 1981, p. 200.

¹⁷ Vasilica Sandu, Cercetări arheologice în zona Lunca-Bârzești, în C.A.B., IV, 1992, p. 174, Pl. IV/7.

¹⁸ Semnalarea resturilor de la sud-est de calea ferată ale acestei așezări, a fost făcută de Aristide Ștefănescu în articolul Cercetări arheologice pe raza orașului Buftea, în Revista Muzeelor și Monumentelor, nr.3, 1979, p. 30; Vasile Boroneanț, Chitila Fermă. Studiu monografic. Istoricul cercetărilor, în București, XIV, 2000, p. 50.

¹⁹ Gh. Bichir, în op. cit., p. 144, Pl. XXIII/12.

²⁰ Aristide Ștefănescu, Considerații arheologice privind necropola satului Mănești-Buftea (secolele XIV-XV), în București, X, 1980, p. 146.

²¹ Margareta Constantin și Panait I. Panait, Șantierul Băneasa-Străulești. Cercetările din sectorul Măicănești (1964-1966), în București, 6, p. 44-64.

²² Dinu V. Rosetti, Siedlungen der Kaiserzeit und der Völkerwanderungszeit bei Bukarest, Germania, 18, 1934, p. 206-213.

²³ Valeriu Leahu, Săpăturile arheologice de salvare de la Giulești-Sârbi, în CAB, I, 1963, p. 183-184.

²⁴ Vlad Zirra, Gh. Cazimir, Unele rezultate ale săpăturilor arheologice de pe Câmpul Boja din cartierul Militari, în CAB, I, 1963, p. 51-54, Fig. 9-10.

²⁵ Cristian Tico, Contribuții arheologice la cunoașterea complexului arhitectonic Văcărești, în Cercetări arheologice în București, 3, 1981, p. 242.

²⁶ Vasilica Sandu, în op. cit., p. 179-186.

²⁷ Panait I. Panait, Șantierul arheologic Băneasa-Străulești. Așezarea feudală, în Cercetări arheologice în București, 2, 1965, p. 214-215, Fig. 114/2,4.

²⁸ Panait I. Panait, Complexul medieval Tânganu, în Cercetări arheologice în București, 2, 1965, p. 244, Fig. 4.

Rezultatele cercetărilor arheologice evidențiază că și în acest sector cu o lungime de aproximativ 2 km, malurile Colentinei au fost locuite aproape continuu²⁹, din epoca neolitică până la așezările contemporane nouă. Scurtele perioade de întrerupere au fost determinate de refacerea resurselor naturale de trai, în primul rând a pădurii, fără de care nu era posibilă odinioară viețuirea. Vetrele așezărilor au fost amplasate pe locuri înalte, ferite de inundații, în timp ce fâșia de teren joasă și umedă din apropierea malului stâng al Colentinei a fost folosită cu precădere pentru pășunatul animalelor.

**New Archaeological Surface Discoveries
on the Territory of the Buftea Town, Ilfov District
SUMMARY**

The sites discovered during the 1987 and 1999 campaigns can be added to those investigated at La Salcii, Calul Balan, La Viroaga, La Abator, La Podet, La Gutui, Carna and La Gradini, on the shores of the Colentina river crossing the Buftea town. The location is the southern part of the Buciumeni quarter. The discoveries attest the inhabitation of the area since the Neolithic Age, up to the 19th century.

²⁹ Așezările din Hallstatt și din secolele VI-VII care lipsesc din sectorul prezentat, sunt atestate pe malul drept al Colentinei, imediat la est de calea ferată București-Ploiești, pe suprafața sitului Mogoșoaia-Chitila Fermă: Vasile Boroneanț, Chitila Fermă. Studiu monografic. Istoricul cercetărilor, în București, XIV, 2000, p. 53-54.

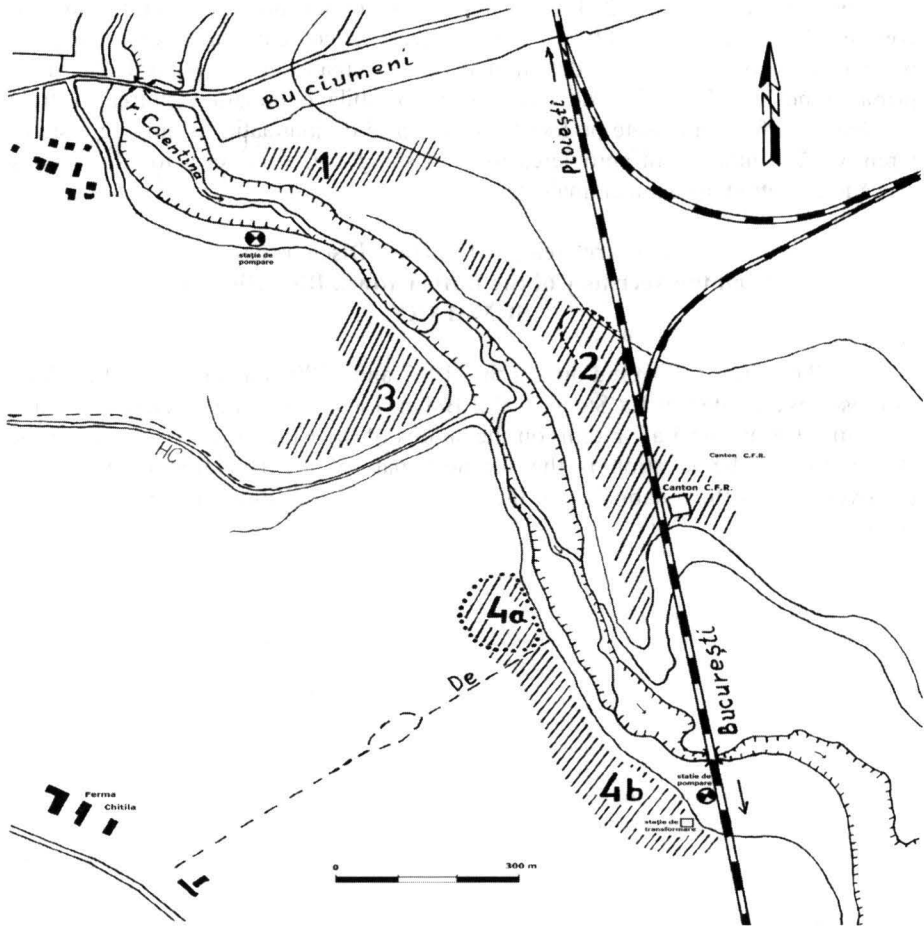

Fig. 1. Siturile arheologice descoperite la sud de cartierul Buciumeni, orașul Buftea, județul Ilfov

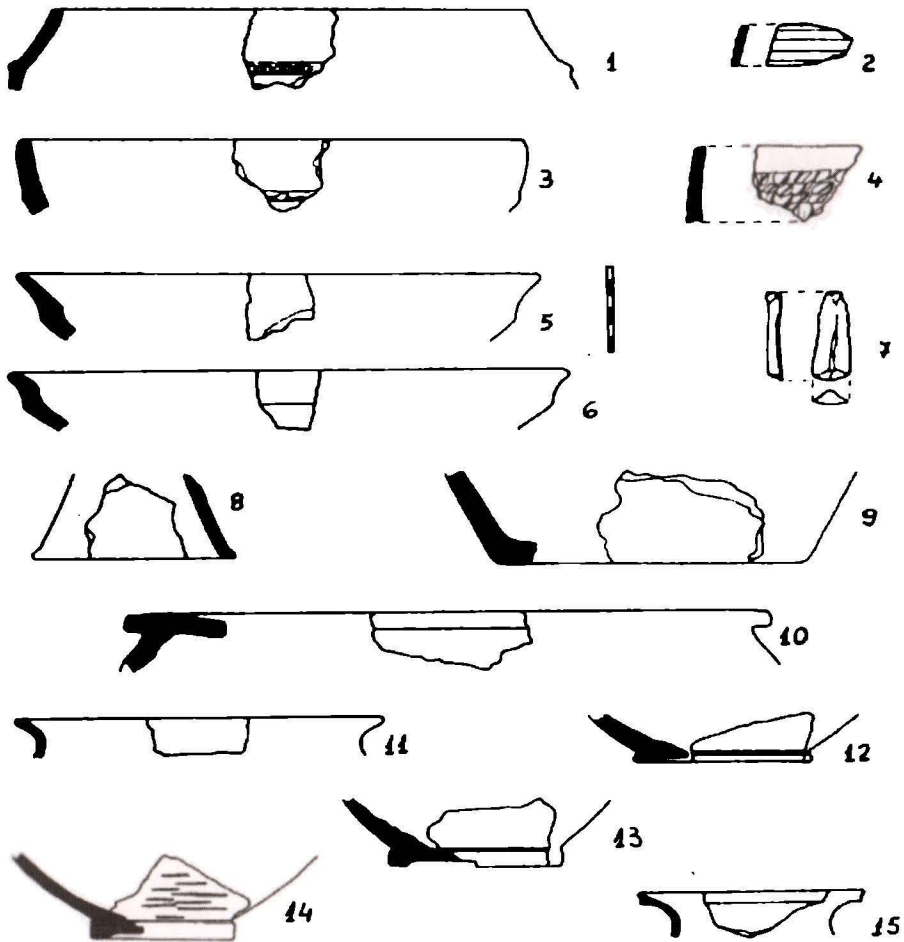

Fig. 2 Fragmente ceramice descoperite la Buftea-Buciumeni în punctele 4a și 4b: 1-9 din epoca neolitică (cultura Gumelnița); 10-14 din secolele III-IV d. Hr.; 15 din secolele XVI-XVIII